

ŽELJKA BRLOBAŠ – MARTINA HORVAT

METODOLOGIJA LEKSIKOGRAFSKE OBRADBE RJEČNIKA HRVATSKOGA KAJKAVSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA

COBISS: 1.01

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.V25I1.7571](https://doi.org/10.3986/jz.v25i1.7571)

Metodologija slovaropisne obdelave Slovarja hrvaškega kajkavskega knjižnega jezika

V uvodu so orisane osnovne značilnosti Slovarja hrvaškega kajkavskega knjižnega jezika (*Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*), zgodovinskega slovarja hrvaškega jezika, ki temelji na natisnjenih in rokopisnih virih, zapisanih v kajkavskem knjižnem jeziku. Po kratkem pregledu sestave gesel je orisana metodologija uporabljene leksikografske analize, poudarjene pa so tudi slovnične sestavine gesel. Slovar je vir podatkov o skladenjskih posebnostih kajkavske knjižne hrvaščine in pri leksikografski analizi osnova za različne semantične raziskave.

Ključne besede: Slovar hrvaškega kajkavskega knjižnega jezika, slovarsko geslo, metodologija leksikografske analize

Methodology of Lexicographic Analysis in the *Croatian Kajkavian Standard Dictionary*

The introduction to this article outlines the basic characteristics of *Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika* (Croatian Kajkavian Standard Dictionary) as a historical Croatian dictionary based on written and manuscript sources of standard Croatian Kajkavian. After a brief overview of the structure of the dictionary entries, there is an overview of the methodology of lexicographic analysis used, which highlights graphic and phonological principles used in establishing entries through confirmed morphological forms and usage examples. Basic morphological characteristics are also emphasized as grammatical components of dictionary entries within the framework of grammatical categories particular to a specific kind of word in standard Croatian Kajkavian. It is also noted that the dictionary is a source of data on syntactic markings particular to standard Kajkavian. Within the framework of lexicographic analysis, the dictionary is also highlighted as a base for various semantic research.

Keywords: *Croatian Kajkavian Standard Dictionary*, dictionary entry, methodology of lexicographic analysis

1 UVOD

Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika leksikografski se obrađuje u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje unutar Odjela za povijest hrvatskoga jezika i povijesnu leksikografiju, a suizdavač *Rječnika* je Hrvatska akademija znanosti u umjetnosti. Zamisao o izradbi *Rječnika* kao samostalnoga leksikografskog

---

Vrlo kratka inačica analizirane teme ovoga rada izlagana je na Međunarodnom znanstveno-stručnom skupu *Crkvenoslavenska i hrvatska povijesna leksikografija*, Zagreb, 29. lipnja – 1. srpnja 2016. godine.

djela datira u Akademiji od tridesetih godina prošloga stoljeća jer u velikom Akademijinu povijesnom višesveščanom *Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* (1880. – 1976.) u izboru građe za stvaranje leksikografskoga korpusa hrvatskoga jezika, pored štokavskih i čakavskih pisanih izvora, nisu bili obuhvaćeni i kajkavski pisani izvori.¹ Zanemarivanje pisanih izvora kajkavskoga narječja bilo je velik propust u prethodno zadanoj metodologiji leksikografske obradbe i vrsta izvora u Akademijinu Rječniku, stoga je HAZU izradbu samostalnoga *Rječnika hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika* povjerila Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, gdje je u potpunosti osmišljena metodologija obradbe, započelo se s prikupljanjem knjižne korpusne građe, ispisom i leksikografskom obradbom.

U povijesnom *Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*, na temelju objavljenih tiskanih i rukopisnih izvora, obrađuje se leksičko blago kajkavskoga hrvatskog književnog jezika, koji je od 16. st. do polovice 19. st. bio zajednički književni jezik na području sjeverne Hrvatske (uključujući tada zagrebačku, varaždinsku i križevačku županiju), time i jezik hrvatske kajkavske pisane riječi, koji je bio funkcionalan na svim razinama društvene komunikacije. Kajkavski hrvatski književni jezik razlikuje se od regionalnih obilježja kajkavskih organskih govora, a njegovu osnovicu čini tadašnji zagrebački govor. U 19. st. dolazi do prekida kajkavske književnojezične tradicije nakon Gajeve reforme i prihvaćanja štokavštine za književni jezik cijele Hrvatske.

Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika izlazi u svescima od 240 stranica i do danas je objavljeno 14 svezaka: od natuknice *a* do natuknice *selanec* (ukupno 50-ak tisuća natuknica), a u pripremi je 15. svezak.

Dosad je na istoimenom institutskom projektu sudjelovao velik broj suradnika, od voditelja projekata, glavnih urednika, glavnih redaktora, redaktora i obrađivača autorskih cjelina. Tijekom leksikografske obradbe nastale su i znanstvene studije, posebice suradnika na *Rječniku*, ovisno o analiziranim tematskim cjelinama (morfologija, etimologija, pravopis, tvorba, semantika, frazeologija i dr.).²

Cilj je ovoga rada prikazati pojedine vidove plana i metodologije leksikografske obradbe u *Rječniku*, i to povijesnom rječniku hrvatskoga jezika, utemeljenom na pisanim i rukopisnim izvorima kajkavskoga hrvatskog književnog jezika.³

1 Osim njih nekoliko, i to Habelićev hrvatsko-latinski rječnik iz 1670., Belostenčev dvosveščani rječnik (1740.), Sušnik–Jambrešićev *Lexicon Latinum* (1742.), te samo nekoliko književnih djela (Ivan Pergošić, *Decretum*, 1574., Antun Vramec, *Kronika vezda znovič spravljena*, 1578., Juraj Mulih, *Škola Kristuševa kršćanskoga navuka obilno puna*, 1744., Tituš Brezovački, *Mati-jaš grabancijaš dijak*, 1804.).

2 O popisu suradnika *Rječnika hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika* i naslova dosadašnjih znanstvenih tekstova upućujemo na Vajs Vinja (2011) i mrežne stranice projekta u okviru Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, a o pojedinim novijim studijama usp. popis literature.

3 Napominjemo da se u analizu ne uključuje propitivanje smještanja metodologije *Rječnika* u kontekst suvremene leksikografske teorije, suvremenih kretanja u pogledu leksikografske

O metodološkim je postupcima i strukturi rječničkoga članka dosad pisano u uvodnim objašnjenjima *Rječnika* i pojedinim autorskim radovima (usp. npr. Finka 1973; 1984; Vajs Vinja 2011 i dr.), stoga se, vodeći računa o prethodno propitanim osnovnim elementima leksikografske obradbe, u ovome radu prema utvrđenim elementima ovdje zadane analize:

- (1) donose osnovne napomene o izvorima i to rječničkim, gramatičkim i pravopisnim, uključujući i osvrt na raznovrsnost glavnih tematskih cjelina knjižnih izvora koji su pisani kajkavskim hrvatskim književnim jezikom;
- (2) prikazuju osnovna obilježja leksikografske obradbe u odnosu na sastavnice rječničkoga članka (natuknica, potvrđeni morfološki oblici, etimologija, definicije značenja, sveze i frazeološki izričaji, oprijemljenja);
- (3) pozornost se usmjeruje i na temeljna jezična obilježja kajkavskoga hrvatskog književnog jezika u okviru razina jezične analize, i to fonologije i morfologije na osnovi zadanih gramatičkih odrednica rječničkoga članka, a pritom se upućuje i na etimološke, tvorbene, sintaktičke i semantičke prinose koje *Rječnik* daje korisniku.

Takvim pristupom zadanoj analizi ističemo važnost jednoga povijesnoga rječnika u kontekstu kajkavskoga hrvatskoga književnog jezika, koji na razini svojih ustaljenih i zadanih obilježja leksikografske obradbe čini viševrstan skup ne samo leksikografskih činjenica nego i onih svojstvenih svim drugim razinama kako gramatičke tako i jezične analize.

2 LEKSIKOGRAFSKA OBRADBA RJEČNIKA

2.1 O izvorima

Leksikografska se obradba temelji na korpusnoj građi prikupljenoj iz kajkavskih tiskanih i rukopisnih djela. Pri prikupljanju građe kao knjižnih izvora *Rječniku* cilj je bio obuhvatiti i sakupiti reprezentativan fond izvora iz svih razdoblja i područja materijalne i duhovne kulture, pisanih kajkavskim hrvatskim književnim jezikom u razdoblju od 16. do 19. stoljeća, uključujući pritom i dijalektna književna djela s početka 20. st.

Korpus naime čine natuknički ispisane kartotečne leksičke jedinice, svaka u svom rečeničnom kontekstu i s naznakom izvora, prikupljene iz kajkavskih tiskanih i rukopisnih djela, njih oko 441 (pritom oko 360 objavljenih, 38 rukopisnih djela i 43 izvora iz kajkavske dijalektne književnosti 20. stoljeća).

Vrijednosno najvažnije potvrde jesu kajkavski rječnici (tiskani i rukopisni) 17. i 18. stoljeća, zatim potvrde iz tekstova od 1574., Pergošićeva *Tripartituma* i drugih povijesno-pravnih dokumenata, nabožno-duhovnih, etičko-didaktičkih i

► metodologije, a pritom i usporedbu s metodologijom pojedinih hrvatskih rječnika koji su po svojstvima usporedivi s *Rječnikom* jer bi navedeno premašilo temeljne okvire zadane obrade teme.

drugih književnih izvora, popularno-znanstvenih (medicina, veterina, matematika i sl.), publicističkih tekstova, gramatika, korespondencije, sve do Krležinih *Balada* iz 1936. godine i određenih tekstova kajkavske dijalektne književnosti do sredine 20. stoljeća (primjerice poezija Dragutina Domjanića, Frana Galovića, Ivana Gorana Kovačića i sl.).

Najvažnije potvrde su iz 5 poznatih kajkavskih rječnika (tiskanih i rukopisnih) 17. i 18. stoljeća: Habelićev hrvatsko-latinski *Dictionar* (1670.), Belostenčev *Gazofilacij* s latinsko-hrvatskim i hrvatsko-latinskim dijelom (1740.), četve-rojezičnik Sušnik–Jambrešićev *Lexicon Latinum* (1742.), Patačićev trojezični rukopisni rječnik i latinsko-kajkavsko-njemački anonimni rječnik. Stoga rječnički članak izgleda ovako:

kača f (sg. N kača, G -e, A -u, L -i, I -um, pl. NA -e, G kač, I -ami). **1. a. zool. zmija.** [...] H (s. v. kača), B (s. v. ammodites, cenchris, cibo, coluber, echidna, jaculus, ophis; kača, obileće, poskok, zmia s uputom na kača), J (s. v. anguigena, basiliscus, jaculus, python, serpens), P (s. v. sibilus 400), X (s. v. ancilla, serpo). [...] (4, 223).

Među izvorima se nalaze i pojedini aneksni rječnici u gramatikama, gramatike i pravopisi hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika, književna djela različitih žanrova, povijesno-pravni dokumenti, djela religiozno-duhovne tematike, publicistika (npr. godišnji i stoljetni kalendari), popularno-znanstveni tekstovi i tekstovi određenih struka, npr. medicine, veterine, matematike, poljoprivrede i sl.

2.1.1 Gramatike i pravopisi

- (1) Gramatike hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika, od Vitkovićeve rukopisne pisane njemačkim jezikom, zatim gramatike Josipa Đurkovečkog pisane kajkavskim, do ponajbolje gramatike kajkavskoga književnoga jezika Ignaca Kristijanovića iz 1837. godine.
- (2) Gramatike njemačkoga jezika, jednoga od ondašnjih službenih jezika, pisane kajkavskim književnim jezikom, npr. *Nemška gramatika* (1772.), *Napučenje vu navuk nemškoga jezika* (1780.).
- (3) Kajkavski pravopisi, npr. *Kratki navuk za pravopisanje horvatsko* (1779.), *Napučenje vu horvatsko pravopisanje* (1780.), *Naputčenje za horvatski prav čteti i pisati* (1830.).

2.1.2 Knjižni izvori

- (1) Književna djela različitih žanrova, od pjesmarica, proze, dramskih djela i igrokaza, npr. *Adrijanskoga mora sirena* P. Zrinskoga, komedije Tituša Brezovačkog (npr. *Matijaš grabancijaš diak*, *Diogeneš*, *Jeremijaš*) i dr.
- (2) Povijesno-pravni dokumenti, od kojih Pergošićev *Decretum* iz 1574. (s mađarskoga prevedena zbirka običajnih zakona) prva tiskana knjiga na kajkavskom književnom jeziku, zatim kronike koje sadržajno ne obuhvaćaju samo hrvatsku povijest, npr. *Kronika* Antuna Vramca (1578.), Vitezovićeve i Krče-

liceva kronika u 18. st., uz to statuti pojedinih gradova ili cehova, povlastice, pravila i zapisnici cehova, oglasi, cesarske ili kraljevske naredbe, urbari i sl.

- (3) Velik su tematski izvor i djela religiozno-duhovne tematike, npr. zbirke nedjeljnih i blagdanskih ulomaka poslanica i evanđelja, tumačenja evanđelja s propovijedima, opisi kršćanskih dužnosti i istina te crkvene povijesti, životopisi svetaca, katekizmi, molitvene knjižice – namijenjeni puku i najčešće pisani iz pera svećenika (autori poput J. Habelića, H. Gašparotija, M. Vrhovca i dr.) koji su spisateljskim i propovjedničkim radom čuvali kajkavski književni izričaj, npr. H. Gašparoti izdaje jedno od najopsežnijih djela kajkavske književnosti – *Cvet sveteh* na gotovo 4000 stranica podijeljeno u četiri knjige i posvećeno Blaženoj Djevici Mariji. Valja spomenuti i pjesmaricu *Citharu octochordu* gdje su prvi put notama zabilježeni napjevi nekih kajkavskih pjesama.
- (4) Od publicistike izdvajamo:
- (4a) Kalendare (godišnji i stoljetni), najvažnije sredstvo narodnoga prosvjećivanja u to doba. Prvi kajkavski kalendar izdao je Pavao Ritter Vitezović – *Zoroast hervacki* (1692.), dok do vrhunca kalendarske tradicije dolazi u 19. stoljeću, npr. *Stoletni kalendar* T. Mikloušića (1819., 1866.) i *Danica zagrebečka* I. Kristijanovića (1834. – 1850.) koji su se izdavali jednom godišnje, namjena im je prosvjećivanje i unapređivanje života i gospodarstva najširega puka, i osim općih kalendarskih podataka (o datumima, mjenama mjeseca, prijestupnim godinama, o pomičnim i nepomičnim blagdanima, popisa sajmovi), u tim su se publikacijama objavljivale i gospodarske i medicinske upute (praktični savjeti vezani uz ljudsko zdravlje i higijenu), ali i literarni tekstovi u stihu i prozi.
- (4b) Zanimljive publicističke tematike je npr. kuharica – I. Birling: *Nova skup složena zagrebačka sokačka knjiga* (1812.), sanjarica namijenjena igračima lutrije (1830.), knjiga svojevrnsne astrološke tematike autora Mihalja Šiloboda Bolšića *Cabala* (1768.) s davanjem kratkih odgovora (ponekad s pomoću mističnih brojaka) na raznovrsna pitanja, praktičnih savjeta, npr. *Indianski mudroznaneć ili način kak človek vu društvu ljudih srećen biti more* (1833.), *Pelda nerazumnoga potrošljivca* (1815.), *Delo iliti razlog zverhu škodljivosti ženskih modercev* (Mieder) (= steznik!), 1784.
- (5) Skupinu knjižnih izvora čine popularno-znanstveni tekstovi i tekstovi određenih struka, npr. s područja:
- (5a) medicine/veterine:
Jedan od najznačajnijih autora kajkavske prosvjetno-gospodarstvene knjige 18. stoljeća je Jean Baptiste Lalangue koji se smatra ocem medicinske literature jer je bio prvi medicinski pisac u nas. Objavljuje: *Vračta ladanjska* (1776.), *Kratek navuk od meštrie pupkorezne* (1777.) – priručnik za primaljstvo, porodništvo, *Betegujuće živine vračitel* (1772.), *Občinski Živin vračitel* (1839.). – Valja spomenuti i *Vračta vsagdašnja domača* (1746.), *Način vraćenja stekline pri ljudih i blagu* (1835.), *Vračitelsko-političke naredbe za ugriz od besnih živin*

betega besnoče preprečiti (poč. 19. st.), *Način človeka od stekloga pesa, vuka, mačka, kače ali druge jadovie stvari ranjenoga segurno zvraciti te Potvrđeni način za vu vodu vtopljene, zadušene ... najpriložneše pomoći* (1780.).

(5b) matematike/aritmetike:

Mihalj Šilobod Bolšić objavljuje prvu kajkavsku aritmetiku u kojoj daje prvi potpuni sustav kajkavskoga aritmetičkog nazivlja – *Aritmetika horvatska* (1758.). Valja spomenuti i *Napučenje vu brojeznanje* (1780.) te *Napučenje vu računstvo* (1798.).

(5c) gospodarstva, najčešće poljoprivrede:

Kao knjižni izvori uzeta je i popularno-znanstvena literatura iz područja veterine, npr. *Od skrbi i paske v okol ovac* (1775.), *Red i navuk zverhu odhranjenja i zderžavanja žrebičev*, *Knjižica od baratanja s finki* (1798.), ali i iz agronomije, npr. *Navuk za duhan sadeče ljude* (1790.), *Vpučenje od lana i konoplje obdelavanja za poljodelce* (1789.), *Nauk o sađenju bijeloga duda i uzgoja dudova svilca* (1774.), *Navuk od morveh vurednosti i svilneh kukcov hranjenja* (1813.), *Način jabuke zemelske (= krumpir!) saditi* (1788.), *Navuk zemeljske jabuke iliti krumpir za kruh, jestvine i konj kermu potrebuвати* (1817.), *Navuk od jednoga prikladnoga hranljivoga baratanja z marvom za poljodelavca* (1836.), *Navuk okolosadenja, zaplodnjenja i potrebnoga zderžavanja verb i drugoga berže rastučega mladja* (1780.).

(6) U okviru književnih djela valja naglasiti i prijevode na kajkavski književni jezik, što nije bilo samo prenošenje stranih djela na kajkavski već i prerađivanje jer su u ta djela često umetani čitavi ulomci prevoditelja, u kojima su iznosili vlastite misli, a tuđe sadržaje primjenjivali na domaće prilike. Izdvajamo npr. A. Vranića koji objavljuje prvi dječji roman *Mlajši Robinzon* (1796.), prijevod s njemačkoga djela H. Campea – prerađen roman D. Defoa; *Henrijadu F. Štrehea* (između 1825. i 1836.), francuski original Voltaireova djela; *Raj zgubljen* I. Krizmanića (1827.), prijevod velikoga Miltonova epa; *Flundru senje zrokujuću polag Šakspearea* (1836.) u rukopisu, Krizmanićev prijevod koji se temelji na *Romeu i Juliji* W. Shakespearea.

Izvori su *Rječnika* iz svih razdoblja i područja materijalne i duhovne kulture kako bi se skupio što raznovrsniji leksički kajkavski inventar. Tematska raznovrsnost i brojnost izvora pokazuje da je književna kajkavština zadovoljila sve komunikacijske potrebe svojega vremena.

2.2 Obilježja strukture rječničkoga članka

2.2.1 Natuknica

Kanonski lik natuknice u *Rječniku* uspostavlja se suvremenim slovopisom, osim grafema *lj*, *nj*, i *dž/đ* za koje se rabe grafemi *l*, *n* i *g*. Kajkavskom hrvatskom književnom jeziku nisu svojstvena dva fonema /č/ i /ć/, stoga se na razini grafema u *Rječniku* upotrebljava *č*. Takva su slovopisna rješenja i u dijelu potvrđenih

morfoloških oblika i u navođenju primjera za pojedina značenja, osim u primjerima iz 20. stoljeća kada se, kao i u definicijama značenja, rabi suvremeni slovopis, npr.

biti¹ pf. i impf. [...] Tu vsigde je čuti ljubljenu domaću mi reč. *Domj sunc* 3. (1, 148).⁴

Kad je riječ o kanonskom liku natuknice, napominjemo da *Rječnik* ne donosi onomastiku u domeni jednorječnih osobnih imena (uz to nadimaka, prezimena) i posvojnih pridjeva od njih izvedenih te toponomastike (osim u svezama, npr. *hrvatski orsag*, *vugerski orsag* u domeni obradbe općih imenica ili pridjeva). Međutim, kao kanonske natuknice navode se etnici (nazivi za imena stanovnika/stanovnica) i ktetici (posvojni pridjevi od etnika). Tako npr. u abecedariju nema jednorječne natuknice Afrika, ali su u abecedariju prema potvrđama iz korpusa natuknice *Afrikaneć*, *Afrikanineć*, *Afrikankaneć* (etnici) i *afrikanskeć*, *afrikanskeć* (ktetici).

Što se tiče fonoloških obilježja, izdvajamo ona temeljna koja su ili svojstvena zadanoj metodologiji u domeni definiranih fonoloških obilježja u leksikografskoj obradbi ili su izvor fonoloških obilježja korisniku rječnika.

Natuknice u *Rječniku* nisu naglašene, a kada je riječ (i) o mogućem naglasnom podudaranju dvaju leksema ili protoleksemima, razlika se uspostavlja obrojčenjem, npr. *s. v. pasti*¹ ('srušiti') // *pasti*² 'napasati'. Iako je navedeni leksikografski postupak nenavođenja naglasaka natuknica utvrđen u metodologiji obradbe, koji za krajnjega korisnika može biti jedan od metodoloških nedostataka, ističemo da su pisani izvori, bez mogućnosti provjere stanja govornoga ostvaraja na terenu kao što je to npr. još moguće utvrditi za organske kajkavske govore, nepouzdati i nedovoljno informativni ne samo što se tiče obilježja pojedinoga naglasaka nego i njegova mjesta. To se posebno odnosi na književne izvanrječničke primjere koji ne donose slovopisne podatke o naglasnim obilježjima. U pojedinim rječničkim izvorima sporadično se nailazi na obilježeno mjesto naglasaka s određenim prozodijskim obilježjima (npr. Belostenec, Jambrešić),⁵ no budući da su određene suprasegmentalne oznake na prozodijskoj razini i u rječničkim tekstovima nesustavno provedene, nije moguće iscrpno i pouzdano utvrditi naglasna obilježja svake pojedine rječničke natuknice utemeljene na korpusnim književnim i rječničkim primjerima.

Natuknice (i pripadajući grozdovi natuknica) sa slijedom *er/ar*, tj. samoglasnim *r* upućuju se na kanonski lik natuknice bez samoglasnoga *r* gdje se vrši leksikografska obradba, npr. *s. v. perh(-) v. prh(-)*, *karč-* v. *krč-*.

Što se tiče transkribiranih riječi podrijetlom iz stranoga jezika (najčešće latinskoga) u *Rječniku* su fonološka i grafijska rješenja uspostavljena na dva temeljna

4 Citirani dijelovi iz *Rječnika hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika* ne označuju se navodnicima, a poslije citata slijedi izvor u okruglim zagradama gdje prva brojka označuje svezak, a druga stranicu navedenoga sveska *Rječnika*.

5 O naglasnim obilježjima u Jambrešićevu rječniku v. Šojat (1992: XXI–XXII), a u Belostenčevu rječniku Vončina (1973).

načina (posebice npr. u najčešćem tipu, grafiji *š – ž*): **(a)** u oprimjerenjima značenja takve su riječi (uglavnom osobna imena) transkribirane tako da odražavaju vjerojatniji izgovor, stoga se npr. prednost daje glasovima (*i* grafemima) *š* i *ž* u odnosu na *s* i *z* (npr. *Dionižiuš*), **(b)** ako je transkribirana riječ natuknica, leksikografska je obradba u liku natuknice s vjerojatnijim čitanjem, uz napomenu da je moguće i drukčije čitanje, npr.

apoštol (*možda se može čitati i apostol*) m [...] (1, 86).

Glasovni sljedovi *lj* (l+j) i *nj* (n+j), svojstveni sekundarnomu skupu, na temelju transkripcijskih načela provedenih za ekscerpciju građe pripremljene ispisom jedinica za leksikografsku obradbu ostaju nepromijenjeni u kanonskoj natuknici, potvrđenim oblicima i oprimjerenjima za razdoblje 16. i prve polovice 17. stoljeća (do 1650.), npr.

pokolenje n (*sg.* N pokolenje, G -a). **1.** *isto što* pokoleńe 1. Abežam z pokolenja Judaševa deseti židovski sodec [je]. *Vram kron* 7. [...] (10, 185)

Takvi primjeri većinom uključuju glagolske imenice u kanonskoj natuknici, stoga se glasovna vrijednost pojavljuje uz nesliveni ostvaraj i slivenim ostvarajem, tj. oprekom *ń – nj*, npr.

pokorenje n *gl. im.* od pokoriti (se); *isto što* pokora 1. Človek bude podložen i ponizen na pokorenje. *Vram post* A, 146a. (10, 188)

pokoreńe n (*sg.* NA pokoreńe, L -u, *pl.* N -a) *gl. im.* od pokoriti (se); *isto što* pokora 1. B (*s. v.* domatio). Sveti Januš ...⁶ vu velikem pokoreńu do konca živel [je] ar niti mesa ni jel niti vina pil. *Danica* (1847) 53. (10, 188)

Korpus primjerā u leksikografskoj obradbi pokazatelj je obilježja kajkavskoga narječja, svojstvenoga i književnomu jeziku, u čuvanju ostataka staroga palatalnoga *r*, što se pokazuje ili u kanonskom liku natuknice ili u potvrđenim morfološkim oblicima s pripadajućim primjerima, npr.

1. *s. v.* *morje, morjokrilo, morjorobnik, morjovuzina, gospodarjenje*

2. *s. v.* *gospodar* (*pl.* G gospodarov, gospodarjev), *orati* (*prez. sg.* orjem, orješ, orje, *pl.* orju/orjeju).

U *Rječniku* su i natuknice s fonološkim primjerom palatalnoga *ń* u slučaju metateze (*ń = jn*), tj. anticipacije palatalnoga elementa kad je među vokalima ili na kraju riječi, npr. *s. v.* *brežajnek, pohvalejne, kojnički, kojnski, kojn*.

Budući da u *Rječniku* konačni rezultati leksikografske obradbe rječničkoga članka nastaju na temelju prethodno transkribiranih primjera izvora, uz navedena slovopisna načela ističemo da se rabi suvremeni pravopis. Stoga se i pojedina pravopisna rješenja provode po određenim načelima, npr. u natuknici se provodi jednače-

6 Ovom se oznakom u oprimjerenjima u *Rječniku* označuju ispušteni dijelovi. Kada je u oprimjerenjima dio teksta u uglatim zagradama, u njemu se pojašnjava dio konteksta koji nije u cijelosti naveden, a značenje bi bez takva objašnjenja bilo nejasno.

nje po zvučnosti, ali u potvrđenim oblicima i oprimjerenjima ostaje izvorni oblik, tj. jednačenje se ne provodi, npr.

opsinuti pf. (*inf.* obsinuti; *prez. sg.* 3. obsinu; *pridj. akt. sg. f.* obsinula; *pridj. pas. sg. N f.* obsinena) *isto što* opsejati² 1. Svetlost Božja obsinu ne i zbojaše se strahom. *Vram post A*, 15a. Z pekla plamni hote se sunuti i fanteč tela im kmestu obsinuti. *Jurj* 17. (9, 545)

Usto npr. posuvremenjuje se i pravopisno navođenje zareza ispuštanjem zareza u navođenju oprimjerenja ako nisu u skladu sa suvremenim pravopisom. U pisanju velikoga i maloga početnog slova primjeri apelativa koji su izvorno pisani velikim početnim slovom, a prema suvremenom pravopisu nisu prva riječ u rečenici i navodu te imena (osebna imena, prezimena i nadimci, imena životinja, zemljopisna imena, imena stanovnika i pripadnika naroda, ostala imena), posvojni pridjevi izvedeni od imena i riječi iz poštovanja i počasti, pišu se malim početnim slovom.

2.2.2 Potvrđeni morfološki oblici

Gramatički dio rječničkoga članka sastoji se od odrednice vrste riječi svake pojedine natuknice i odrednica pripadajućih morfoloških oblika kategorijalnih obilježja isključivo na temelju morfoloških potvrda za svaku pojedinu natuknicu iz ekscerpiranoga korpusa. Od ustaljenih oznaka vrsta riječi uz imenice je to oznaka roda (*m*, *f*, *n*), uz glagole oznaka glagolskoga vida (*impf.*, *pf.*), a uz ostale kratica vrste riječi: pridjevi (*adj.*), zamjenice (*pron.*), brojevi (*num.*), prilozi (*adv.*), prijedlozi (*prep.*), veznici (*konj.*), uzvici (*interj.*) i čestice (*part.*).

Kad je riječ o kategorijalnim obilježjima, imenicama, pridjevima i zamjenicama, svojstven je potvrđeni oblik gramatičkoga broja, roda i padeža. U kategoriji broja posebno valja istaknuti i dvojinu (gramatička odrednica *du.*) u potvrđenim morfološkim oblicima, npr.

narod m (*sg.* NA narod, G -a, DL -u, I -om, *pl.* N -i, G -ov, -eh, D -em, A -e, I -i; *du.* D narodoma). [...] (7, 108)

mi pron. (*pl.* N mi, GAL nas, D nam, nami, nama, I nami; *du.* AI naju) [...] (6, 649)

dopelati pf. (*inf.* dopelati; *prez. pl.* 3. dopelaju; *aor. pl.* 3. dopelaše; *du.* 2. -asta; *imp. sg.* 2. dopelaj [...]) (2, 444)

govoriti impf. (*inf.* govoriti, govorit; *prez. sg.* 1. govorim, 2. -iš, 3. -i, *pl.* 1. -imo, -emo, 3. -e, -iju, -u; *aor. pl.* 1. govoriimo; *imperf. sg.* 1. govorjahi, 3. -jaše, govoraše, -iše; *du.* 3. govorjahota; *imp. sg.* 2. govori [...]) (3, 657)

U gramatičkom dijelu rječničkoga članka sadržana su temeljna obilježja svojstvena kajkavskom književnom jeziku, od kojih još npr. izdvajamo:

- (1) u imenica izjednačenost N i V; izjednačenost akuzativa i genitiva jednine imenica muškoga roda ako se imenicom označuje neživi predmet (npr. hititi *kamen* – hititi *kamena*), nulti nastavak genitiva imenica ženskoga roda *a*-osnove (npr. *žen*); u nominativu množine, uz ustaljeni nastavak *-i*, nema proširenja osnove jednosložnih imenica muškoga roda u množini, npr. *sini*,

oci (za razliku od Pergošića i Vramca, npr. *sinove, oceve*, ali i sporadičnih primjera u drugim izvorima)

- (2) imenice koje imaju samo oblik množine (*pluralia tantum*) i to u sva tri roda, npr. *s. v. možgani/možgeni, rasohe, rogle/rogle/rogli, gusle, kola, kolca, jetra, nadra, poseje, pluća*.
- (3) u imenica muškoga i ženskoga roda s velarom u osnovi ne provodi se sibilizacija, pa su primjeri sibilizacije veoma rijetki.

U gramatičkom dijelu rječničkoga članka s polaznom natuknicom pridjeva na temelju potvrda korisnik *Rječnika* može naći morfološki podatak za gubljenje imeničke sklonidbe u muškom i srednjem rodu, iako su i imenički oblici sklonidbe paralelno mogući kao dublete zamjeničkima, npr. *dobroga/dobra, beloga/bela, lutoaga/luta*. Pridjevima se na temelju potvrda označuju i nastavci kategorije stupnjevanja, stoga se npr. kod primjera učestalih kajkavskih pridjeva u morfološkom dijelu nailazi na inventar kajkavskih nastavaka komparativa svojstven upravo književnomu jeziku, a uz to se na temelju potvrda donosi i superlativ. Npr.

bel¹ adj. (sg. N. *m. bel, -i, n. -o, f. -a, G m. n. -oga, m. -a, f. -e* [...]; *komp. sg. N m. beleši, beleji, n. beleše, f. beleša, beleja* [...]). [...] (1, 122)

Kada je riječ o pridjevnoj nepravilnoj komparaciji, oblici komparativa izdvajaju se u samostalnu natuknicu, npr.

bolši adj. [...] *komp. od dober; usp. boļi, boļši*. [...] (1, 185)
gorši adj. [...] *komp. od zel; gori*. [...] (3, 643)

Bitno je obilježje pridjevne natuknice i navođenje imenske službe pridjeva (poimeničenje) na temelju ekscerpiranih primjera iz korpusa, npr.

bel¹ adj. [...] 7. u im. službi **a.** beli m *čovjek bijele rase, bijelac*. Svaki rob koj beloga hari ... kaštigu dobi. Ako bi vendar rob drugoč kojega beloga haril, onda se na smert obsudi. *Nov horv* 420. **b.** belo n **a)** *bjelina, bjeloća*. H (*s. v. belim, belo činim*), B (*s. v. albatu, album, alburnum; belim*), X (*s. v. album*). **b)** *isto što belilo* 1. J (*s. v. cerussa*). [...] (1, 123)

Posebno je važan i morfološki dio rječničkoga članka koji se odnosi na zamjenice jer se donose na temelju potvrđenih oblika padežne paradigme svih leksičkih primjera kajkavskih zamjenica. Kajkavskom hrvatskom književnom jeziku prema podjeli zamjenica svojstveni su zamjenički oblici sklonidbe (lične zamjenice, povratna, upitno-odnosne i neodređene), a odnosne, posvojne i pokazne zamjenice izjednačile su se u sklonidbi s promjenom pridjeva. Lične zamjenice prvoga i drugoga lica jednine i množine leksikografski se obrađuju u samostalnim natuknicama (npr. *s. v. ja, mi*), a zamjenica trećega lica (*s. v. on*) uz gramatički broj obuhvaća i rod.

Što se tiče leksičkih primjera izdvajamo npr. da posvojne zamjenice za treće lice jednine i množine (prema suvremenom *njegov, njezin/njen, njihov*) u kajkavskom književnom jeziku imaju likove od kojih ovisno o fonetsko-fonološkoj postavi najveći broj ima zamjenica 3. lica ženskoga roda: *s. v. negov/negov; nej, nejn, nejn, nejnin, nejñ, nen, nenin, neñ, nez, nejn/nejñ; njihov, ñiov, ñiv/nihov*.

Zamjenice u kajkavskom književnom jeziku čine svojevrsan skup morfoloških i leksičkih obilježja analogan ili djelomično diferencijalan u odnosu na sinkronijsko ili dijakronijsko stanje vrsta zamjenica u hrvatskom jeziku, stoga je leksikografska obradba natuknica u *Rječniku* dragocjen izvor pripadajućih obilježja, ali i njihovih sintaktičkih funkcija, npr. izricanje posvojnosti oblicima ličnih zamjenica, npr.

on² pron. (sg. N on, n. ono, f. ona [...]). **1.** lična zamjenica za 3. lice: on. [...]. **2.** u genitivu zamjenjuje posvojnu zamjenicu: *njegov*. Ne zabi soz i plača nih. *Vram post A*, 40. Tuliko je pak moč ovo mišleñe v ñe serdco imelo. *Habd zerc* 131. Noe bil je vu ladji z svojemi sinimi i z ñih ženami. *Vitez raf2*. [...] (9, 505)

O brojevima kao vrsti riječi ističemo njihovo specifično morfološko obilježje svojstveno kajkavskom književnom jeziku u sklonidbi po padežima u glavnih brojeva većih od pet, npr.

pet num. (N pet, G -eh, D -em, L -eh, -ih, I -em, -emi, -imi). [...] (10, 23)

Leksikografskom obradbom glavnih brojeva u rječničkom članku, ovisno o potvrđenim primjerima, označuje se broj u samostalnoj upotrebi, u atributivnoj upotrebi, u imenskoj i adverbnoj službi, u složenim brojevima, u znamenci (arapskoj, rimskoj) te u svezama i izričajima (npr. za *pet ran Božjih*). Složeni brojevi (glavni i redni) ne donose se kao samostalne natuknice.

Valja istaknuti i njihova leksička obilježja primjera, npr.: **(a)** posebice brojevi iz starijih razdoblja kojima pripadaju izvori korpusa, npr. *s. v. dvanajste/dvanadeste* '12', *jedenadeste* '11', *dvanadesti²* '12.', **(b)** ostale vrste riječi s brojem u osnovi (npr. *s. v. dvanadesteri/dvanajsteri, dvanajstica, dvanajstič, dvanajstkrat, dvanajstodelni, dvanajstvrsten* i sl.).

Glagolima se u potvrđenim morfološkim oblicima ekscerpiraju glagolski oblici – od kojih glagolska vremena prezent, aorist, imperfekt, zatim infinitiv i supin, imperativ, glagolski pridjevi – aktivni i pasivni, participi prezenta i perfekta te prilozni prezenta i perfekta. Posebna su vrijednost potvrđenih morfoloških oblika:

(1) imperfekt i aorist, za koja se u načelu tvrdi da su vrlo rano nestali iz književne uporabe, no oblici i ostvaraji tih glagolskih vremena postoje u cijelom razdoblju kajkavske književnosti⁷ (unatoč tomu što je stilski neutralno vrijeme za izricanje

7 Drugim riječima, »u svim se razdobljima [...] aorist i imperfekt mogu ostvariti, premda ne uvijek u svih pisaca, u svim djelima, niti u svim svojim oblicima« (Šojat 2009: 75).

prošlosti bio perfekt). Prema distribuciji nastavaka uočenoj na temelju primjera razlikovnost uvjetovana glagolskim vidom (što je jedna od bitnih morfoloških čimbenica u tvorbi tih glagolskih vremena) često je narušena, npr.

prikriti pf. ([...] *imperf. pl. 3.* prikrihu; [...]). [...] Kako ga [oni] ... z zemļom prikrihu ... razide se zemļa. *Nadaž* 69. [...] (12, 653)

iako u velikoj većini primjera nailazimo na pravilnu tvorbu aorista od svršenih glagola i imperfekta od nesvršenih glagola, npr.

dičiti (se) impf. ([...] *imperf. pl. 3.* dičihu; [...]). [...] Ņegovu preodičenu majku [oni] z vugodnemi pesmami dičihu. *Nadaž* 145. [...] (2, 385)

(2) participi, od kojih su učestalije potvrde participa prezenta, dok su rjeđi primjeri za particip perfekta, no svi su primjeri dragocjeni jer upućuju na postojanje, uporabu i oblike. Particip prezenta ima pridjevske gramatičke kategorije razlikovanja oblika po rodu, broju i padežu s karakterističnim nastavcima *-či, ča, če/-či, -če, -ča*, npr.

prilizavati (se) impf. ([...] *ptc. prez. pl. G.f.* prilizavajučeh; [...]). [...] [On] niti vu nikakvi priliki prilizavajučeh žen [...] ne hotel grehu privoļiti. *Gašp* III, 230. [...] (12, 666)

Particip perfekta prema potvrđenim oblicima pokazuje da je njegova pridjevska služba veoma rijetka. U načelu je nepromjenjiv, a ima samo tri uobičajena roda nominativa u jednini i množini, što se može potkrijepiti primjerima s gramatičkim rodom i brojem, npr. *doletošā* (s. v. *doleteti*), *hitivša* (s. v. *hititi*), *porodivša* (s. v. *poroditi*), *došetši*, N mn. m. r. (s. v. *dojti*). Primjeri u kojima se razlikuju kosi padeži gotovo su sporadični, npr. *dojduvšemu*, D jd. m. r. (s. v. *dojti*),

pripetiti se pf. rfl. ([...] *ptc. perf. sg. G.m.* pripetivšega se; [...]). [...] [Henrik Veliki] rasprestira se podrobno vu opisaņu krvi prelejaņa pripetivšega se na noč Svet. Bartola. *Henr* 187. [...] (12, 692)

Kanonskim oblicima glagolskih natuknica, prema potvrdama u korpusu i pripadajućih kategorijalnih glagolskih obilježja (npr. prijelaznost, vid), navodi se i povratnost koju u kajkavskom književnom jeziku osim povratnoga lika *se* označuje u pojedinih glagola i povratni lik *si*, npr.

iskazati (se, si) pf. (*inf.* iskazati, izkazati, izkazati se, izkazati si; [...]) [...] **II. refl.** [...] **B.** ~ si isto što ~ I. 1. Letno vreme hoče si izkazati svoju jakost v ... velikih vručinah. *Kal* 22. (4, 81)

Dok je prvi način tvorbe uobičajen, drugi je u načelu svojstven kajkavštini.

Prema potvrđenim glagolskim primjerima navodi se, u kategorijalnom obilježju vida, i dvovidnost glagola, npr.

adnoterati pf. i impf. (*pridj. akt. pl. m.* adnoterati) *lat.* adnotare; (*za*)bilježiti, (*za*)pisati. Ovdje se vnoغو već napervo daje i poveda neg su sveti evangelište od njih pisali i adnoterati. *Krist žit* I, III. (1, 67)

U domeni priloga kao vrste riječi ističemo kategoriju stupnjevanja za opisne (kvalitativne) priloge. Naime, prilozi se često izvode od pridjeva, npr. *lep – lepo/lepše/najlepše*, a takvomu je morfološkom obilježju izvedenih priloga od opisnih pridjeva svojstvena komparacija s oblicima komparativa i superlativa. Nastavci komparativa analogni su onima u tvorbi pridjeva, pa sukladno tomu bivaju *-eše, -še, -eje* i *-je*, uz tzv. nepravilnu komparaciju kojoj je svojstveno supostavljanje različitih osnova, npr. *dobro – boje* i sl. U tom slučaju primjeri priloga nepravilne komparacije izdvajaju se leksikografskom obradbom u samostalnu natuknicu, npr.

bolše adv. *komp.* od dobro². 1. *isto što boje* 1. J (s. v. melius) [...] (1, 184)

boje adv. *komp.* od dobro²; *usp.* bol, bole, bolše, boļ, boļše. 1. *ispravnije; poželjnije*. H (s. v. boļe, boļe prece, boļe malo) [...] (1, 187)

Od priloga svojstvenih kajkavskomu izričaju izdvajamo npr. *s. v. narazom/narazem, lek mestu* ‘odmah’, *medtemtoga/medtemtega, potlam, predi/prede, majcuno, nekajda, komaj, končemar/konči/končej, nenadejano, pripetce, opikce, mam, povduš, napetce, hametom, proč* i dr.

U abecederiju *Rječnika* predmetom su leksikografske obradbe i uzvici kao nepromjenjiva vrsta riječi, npr.

as interj. *za opominjanje*. As! As, as! Pec! *Krist gram* 145. (1, 93)

Iako statistički njihov broj prema dosad obrađenim primjerima nije velik, ekscerpcijom izvora potvrđeni su pojedini likovi na razini: **(a)** uzvika u užem smislu, npr. *s. v. ah, aj, eh, oh, joj, ojaj, fuj*, **(b)** zapovjednih uzvika, i to uzvika usmjerenih na drugo lice u komunikaciji, npr. *s. v. ajd, aha, hej, ej, nate* i uzvika koji se odnose na životinje, npr. *s. v. ajsa, iš, oš*, **(c)** onomatopeja, npr. *s. v. kvar, lup, lusk*.⁸

Za leksikografsku obradbu kajkavskih prijedloga i veznika tijekom obradbe izvora ekscerpirano je mnogo kartotečnih primjera s potvrdama u njihovu rečeničnom kontekstu. Stoga i krajnji podatci u *Rječniku* u obradbi zahtjevnih morfoloških nepromjenjivih vrsta riječi, čija je domena usmjerena na sintaktičku razinu njihova rječničkoga opisa, rezultiraju opširnim i temeljitim značenjima proizišlim na temelju korpusno potvrđene građe. Takav pristup obradbi pruža mogućnosti usporedbe sličnosti i razlika u odnosu na pripadajuće veznike u rječnicima hrvatskoga standardnoga jezika, zatim u suvremenim kajkavskim dijalektnim rječnicima (uključujući i čakavske) te u odnosu na druge slavenske jezike. Za ilustraciju leksikografske obradbe citiramo npr. veznik jednostavnije obradbe:

8 O podjeli uzvika *usp.* Silić – Pranjković (2005).

anda¹ konj. *zaključni veznik: dakle, prema tome; usp. ada*², *dakle*². B (s. v. igitur, itaque, pellicula; *anda s uputom na ada*), J (s. v. ergo, proinde, ita). Orel tja do sunca more doleteti, *anda i do meseca lahko dospeti. Mal isp I, 4. [...]* (1, 81)

Veznici svojstveni sintagmatskim te ponajprije sintaktičkim odnosima u službi povezivanja rečenica i rečeničnih dijelova i u kajkavskom književnom jeziku ostvaruju se kao jednostavni (npr. s. v. *a, ar, ada, da, buduć/budući, kak, dok, doklam, će* ‘ako’, *gda*) i složeni (npr. s. v. *akoprem, akoli, iliti, premda, kajti*). U službi veznika su i druge vrste riječi, posebice upitno-odnosne zamjenice, npr. s. v. *kaj, ki, koji, čij, prilozi*, npr. s. v. *gda*.

Prijedlozi u kajkavskom književnom jeziku obuhvaćaju nepromjenjivu vrstu riječi s određenim leksičkim likovima, padežnim značenjima, a s tim u vezi i prijedložnim izrazima, što ovisno o morfološkom obilježju ili liku prijedloga rezultira različitim padežnim odnosima. S obzirom na pojedine primjere natuknica izdvajamo prijedloge tipičnije kajkavskom izričaju, npr. s. v. *ob, prez, čez, med*. Kao primjer obradbe navodimo

brez¹ prep. 1. *označuje nemanje, nedostajanje, izuzimanje čega djelomice ili sasvim; usp. bez*¹. B (s. v. brez) [...] Sad nemre biti brez knjige. [...] *Domj ker 39. (1, 207)*

a za primjer složenijega prijedložnoga odnosa i definicije značenja u odnosu na potvrde iz izvora upućujemo npr. na prijedlog *na* (7, 16–19) s ukupno navedenih 13 temeljnih značenja, što je reprezentativan primjer leksikografske obradbe prijedloga u hrvatskim jednojezičnim rječnicima.

U *Rječniku* se obrađuju natuknice s primjerima čestica kao nepromjenjivih vrsta riječi, čije je temeljno obilježje modificiranje značenja drugih riječi, spojeva riječi ili rečenica, npr. s. v. *li, god, godi, goder, gode, eno*.

U primjerima natuknica čestice su likom, tj. kao homonimi, jednake i drugim vrstama riječi, npr.

ada¹ part. 1. *a. za isticanje posljedice ili zaključka: dakle, prema tomu, evo, onda, zato; usp. anda*², *dakle*¹. [...] *Ada, što ti jesi? Da odgovor damo onem ki su nas poslali? Vram post A, 12. [...]*

ada² konj. *isto što anda*¹. [...] *Ako je vsak ta peršona pravi Bog, ada su tri Bogi. Evang 40. [...]*

ada³ adv. *isto što anda*³. [...] *Gda bi ada bil Ježuš oči podignul ... videl [bi] ... da vnožina ... velika k ņemu prihaga. Evang 40. [...]* (1, 66)

Na kraju prikaza strukture gramatičkoga dijela leksikografske obradbe rječničkoga članka na razini morfoloških odrednica, s obzirom na razine jezične analize valja navesti još dvije temeljne činjenice. Promatramo li tvorbu riječi u hrvatskom jeziku, onda je *Rječnik* neizostavan izvor podataka ili kao predmetni leksikografski izvor po svojim natuknicama u abecedariju ili kao zbir svojih izvora u oprimjerenjima značenja prema kojima se mogu vršiti temeljna stručna i znanstvena tvorbena istraživanja u domeni proučavanja tvorbenih sufikasa,

tvorbenih uzoraka, tvorbenih značenja, osnovnih tvorbenih načina, tvorbenih veza i preoblika i dr.

S druge strane, *Rječnik* je i primjeren izvor sintaktičkih podataka, i to već na samoj morfološkoj razini, posebice kad je riječ o pojedinim sintaktičkim kategorijama koje se primarno mogu utvrditi u sintagmatskom odnosu, a zatim i na razini danih knjižnih oprijemljenja koja se uvijek i neizostavno navode rečenicama. Od tematskih sintaktičkih cjelina izdvajamo npr. sintaksu vrsta riječi, sintaksu padeža i glagolskih oblika, red riječi u rečenici, položaj nesamostalnih članova rečeničnoga ustrojstva u imenskoj sintagmi i dr.

2.2.3 Etimološke odrednice

Rječnički se članak u *Rječniku* sastoji i od etimološke odrednice, ako je kanonski lik natuknice posuđenica (tuđica ili prilagođenica). U kajkavskom književnom jeziku najčešće se etimološki označuju natuknice prema latinskomu i njemačkomu jeziku, što je temeljno obilježje sustava kajkavskoga književnog jezika u odnosu na jezik davatelj i jezik primatelj, a nerijetko i prema mađarskomu, talijanskomu i turskomu jeziku. Osim oznake kratice jezika davatelja u etimološkoj odrednici navodi se i izvorni lik strane riječi (grčke se riječi navode latinicom) prema kojoj je izvedena potvrđena kajkavska kanonska natuknica, npr.

artiljerija f (sg. G artilerie, A -u) fr. artillerie; voj. rod vojske; topništvo, artiljerija. Grof Boneval ... general artilerie budući, i zbog progona od nepriatelov svojeh ... vu Tursku zemlju je skočil. *Prid kron* 22. (1, 93)

Ako je riječ o različitim likovima riječi istoga podrijetla, etimološka se odrednica označuje dvojako:

(a) kod dviju riječi istoga značenja označuje se i ista etimologija, npr.

administratura f [...] isto što administracija (i ista etim.). [...] (1, 67)

(b) kod riječi različitoga značenja i njihovih izvedenica uputnicom se upućuje na etimologiju obrađenu u polaznoj kajkavskoj riječi, npr.

adni adj. [...] etim. v. ad; pakleni. [...] (1, 67)

2.2.4 Strukovne i stilske odrednice

Kad je riječ o vrstama odrednica, ističemo i metodološku uporabu strukovnih odrednica u domeni cijeloga ili pojedinoga značenja natuknice, a vrlo često i u svezama. Naime, kako su *Rječniku* izvor i podloga knjižna djela različitih tematskih, strukovnih i znanstvenih obilježja, osim natuknica koje iziskuju opće definicije, potrebno je naznačiti i određenu strukovnu odrednicu (npr. područje botanike, zoologije, medicine, religije, jezikoslovlja, mitologije, kemije i dr.), npr.

breza f (sg. N breza, A -u, pl. N -e, G brez) *bot. breza*, Betula; *usp. brez*, briza. [...] (1, 207)

Pritom se odrednicama označuju i pojedine stilske uporabe, najčešće prenesena značenja, npr.

oslepeti pf. [...] **1.** *postati slijep*. [...] **2.** fig. **a.** *oduzeti moć rasuđivanja, zavesti*. [Oni] su oslepleni i krive balvane za Boga [jesu] služili i molili. *Vram post* A, 124a. **b.** *ošamutiti, obezglaviti; nadvladati*. [Stanovita gospa] z ljubavjum osleplena vučini se betežnu [...]. *Gašp* II, 195. [...] **c.** *prevariti*. [...] Hotel me je oslepeti da oni spiju, mene ... koji vre 30 let dobro znam da moj gospon nigdar po obedu ne spi. *Nazlob* 369. **d.** *primamiti*. Ženske glave ... se vmivaju vu vsakojakih vodah i cifraju ... da koga oslepe i na greh napelaju. *Mulih prod* 369. (9, 582)

Takvim jezičnim primjerima s navedenim obilježjima rječničkoga članka obiluje cijeli *Rječnik*, stoga je neiscrpno vrelo podataka u vezi sa strukovnim i književnim pojavnicama svojstvenim kajkavskom književnom izričaju.

2.2.5 Definicije

Definicije su kao općenito u jednojezičnim rječnicima opisne, uz navođenje standardnih ekvivalenata. Natuknice s istim značenjem, sinonimi, međusobno se povezuju u cijelom abecedariju *Rječnika*. Osim kompetencije samoga obrađivača u povezivanju sinonima uvelike pomažu izvori rječničkih potvrda, posebno u Belostenčevu i Jambrešićevu rječniku, u kojima se leksikografska vrijednost očituje i u navođenju brojnih sinonima, istoznačnica i bliskoznačnica, kao prijevodnih kajkavskih ekvivalenata (istovrijednica) u odnosu na polazni latinski stupac njihovih autorskih rječnika. Natuknice koje se značenjski povezuju označuju se unakrsno: na natuknicu koja se određuje kao nositelj značenja upućuje se sinonimna natuknica samo odrednicom *isto što* (dakle bez navođenja definicije), a u natuknici na koju se upućuje navedenom poveznicom (tj. nositeljici značenja) ispisuje se uz odrednicu *usp.* ona natuknica koja se upućuje, npr.

pobitje n 1. *isto što pobjo*. H (s. v. pobjo), B (s. v. congressus 2). [...] Vi ... privučeni budete na pobitje, boreńe i obladańe peklenskoga nepriatela. *Matak* II, 491. [...] (10, 89)
pobjo m (sg. NA pobjo, G -a, DL -u, I -om, -em) *boj, bitka, vojevanje; usp. pobjeńe* 2, pobitje 1, pobjoštvo. H (s. v. boreńa, pobjoza začetće, pobjo v vojske, bubńam na pobjo) [...] Pobjo pri Išem u v Cilicie včinen be. *Vram kron* 13. [...] (10, 89)

Pritom nije riječ o povezivanju samo jednoznačnih natuknica sinonima, već se i unutar višeznačne natuknice pojedina njezina značenja povezuju sinonimno, a povezuju se i sinonimna značenja u svezama.

Semantička je obradba izuzetno složena jer se za utvrđivanje značenja polazi isključivo od potvrda i tako razrađuje definicija svake pojedine natuknice. To uključuje i činjenicu da obrađivač nerijetko mora posezati za originalom izvora radi konsultacije širega konteksta u kojemu se pojavnica nalazi kako bi dodatnim čitanjem cijelih odlomaka utvrdio značenje pojedine riječi, posebice kad je riječ o onima neprozirnoga općega značenja, pojedinim rijetkim strukovnim nazivima

ili onima s malim brojem potvrda u ispisu na kartotečnim listićima. Stoga leksikografska obradba morfološkoga i fonološkoga dijela rječničkoga članka zahtijevaju posebno poznavanje i znanje povijesti hrvatskoga jezika, pritom posebice razina gramatičke analize kajkavskoga hrvatskog književnog jezika.

Oblik definiranja značenja u *Rječniku* je i navođenje gramatičke definicije natuknice: zbirnost, vidski morfološki par (najčešće se označuje gramatička definicija nesvršenih glagola prema svršenima), glagolska imenica prema korpusno (ne)potvrđenomu liku glagola (*gl. im. od*), izvođenje priloga od pridjeva kad je riječ o kvalitativnim pridjevima (*adv. od adj.*), ženski mocijski par (*f. od m.*), deminutivnost i augmentativnost (*dem. od / augm. od*) a uz to hipokorističnost (*hip.*) i pejorativnost (*pej.*), i sintaktičke službe (bilo kao samostalna značenja na razini definicije ili u okviru oznaka sveza) od kojih je najčešća imenička, a uz to sporadično i pridjevska, prijedložna, priložna i veznička. Gramatičkom se definicijom nadopunjuje definicija značenja, a primjenjuje se pri obradbi izvedenih riječi.

Što se tiče samih korisnika *Rječnika*, osim navedenih metodoloških postupaka leksikografske obradbe morfologije i fonoloških obilježja natuknice – neprijepona je važnost upravo u razradbi definicije pojedine kajkavske natuknice, bilo da je riječ o jednoznačnima ili višeznačnima. Naime, značenje svake natuknice pruža izvor različitih usporedbi u odnosu na hrvatski standardni jezik, pojedine kajkavske, čakavske i štokavske govore u domeni dijalekata u okviru triju hrvatskih narječja, a pritom i u odnosu na slavenske jezike.

2.2.6 Sveze i frazeološki izričaji

Rječnički članak u posebnim točkama obradbe pojedinih natuknica sadrži obradbu ustaljenih sveza i frazeoloških izraza. To je još jedna bitna sastavnica rječničkoga članka jer su:

(1a) ustaljene sveze i kolokacije svojstvene kajkavskomu izričaju, npr. *pogubiti puta* ‘zalutati, izgubiti se’, *pete pobrati* ‘pobjeći’;

(1b) u toj je domeni obradbe često podosta različitih strukovnih sveza, najčešće botaničkih, zooloških, medicinskih, pravnih i drugih, npr. *cesarska ptica zool.* (‘trčka’), *suha plućobol med.* (‘tuberkuloza’), *gorni/prvi peruš prav.* ‘tužitelj’, *dolni/drugi peruš prav.* ‘branitelj’ i sl.

(2) Posebna je vrijednost rječničkoga članka i izdvojena leksikografska obradba kajkavskih izričaja, npr. *vu prvom cvetu pokošen (biti)*, *plašča obrnuti z vetrom*, *dve tvrde glave nikaj dobra ne obave* ‘ne valja biti tvrdoglav’ koji strukturno obuhvaćaju frazeološki segment od ustaljenih kajkavskih frazema do cjelovitih poslovice. Time se korisnicima *Rječnika* omogućuje izvor kajkavske građe podložan daljnjim frazeološkim propitivanjima, ali i usporedbama u odnosu na standardološki, dijalektološki ili koji od drugih jezikoslovnih ili filoloških pristupa.

Sve navedene sveze i frazeološki izričaji u okviru natuknice imaju i pripadajuće definicije, npr.

bedak m (sg. NV bedak, GA -a, DL -u, I -om, pl. N -i, A -e).

1. *glupan, budalo; usp.* bedalo, bespametnik, budala, budalak 1, budalija 1, budalo. B (s. v. aegyptius, aesopeus, barbaria, fatuus, maccus, scomber, stolo, truncus, varo; bedak s *uputom na budalo, glumpak*), J (s. v. babulus, caudex, cinaedus, gurdus, stultus, truncus), X (s. v. stolo). Kot da bi rekla: tulik si priproščak, takov si bedak da ... ni reči ne znaš reči. *Habd ad 952*. Ovo pošilam tebi nazad bedaka i norca ovoga koj iz same priprostoče kralj hotel je postati. *Gašp I, 92*. Ne beše mi se med takve bedake mešati, bil bi cel ostal. *Brez mat 27*. Tupoglavci i bedaki, hevravi norci, klafravi norčaki, kokodače i klopoci, hamizni lenjaki, norc z norijom nori i ponori saki. *Krl 94*.

2. u *svezama* dvorski ~, dvorni ~ *dvorska luda*. J (s. v. morio); ženski ~ *ženskar*. J (s. v. cinaedus).

3. *izr.* bedaka delati (z koga) *izrugivati, ismjehivati (koga)*. Ti ne smeš z moje kusice bedaka delati. *Matoš vid 56*; lokati kak ~ *pretjerano piti*. Od Vuzma do Vuzma ločeju kak bedaki. *Krl 46*. (1, 119)

2.2.7 Oprimjerenja

Svako se značenje unutar jedne natuknice (bilo jednoznačne bilo višeznačne) oprimjeruje svim ekscerpiranim rječničkim potvrdama iz pet temeljnih kajkavskih povijesnih rječnika kajkavskoga hrvatskog književnog jezika (prethodno nabrojani u dijelu o izvorima *Rječnika*) i s po jednim primjerom iz svakoga stoljeća ostalih kajkavskih knjižnih izvora. To se odnosi i na sveze i izričaje iz temeljne strukture rječničkoga članka, što znači da se svaka sveza i svaki izričaj oprimjeruju sa svim rječničkim potvrdama i s po jednim primjerom za svako stoljeće za ostale knjižne izvore. Što se tiče odabira primjera, on je prepušten obrađivačevu/leksikografovu izboru kojim on nastoji odabrati one primjere iz niza ekscerpiranih za svaku pojedinu natuknicu koji najbolje potvrđuju danu definiciju. Ako je pritom riječ i o specifičnim morfološkim oblicima navedenim u gramatičkom dijelu članka, nastoji se primjere navesti i prema tomu kriteriju. Uz svaki odabrani primjer koji se citira iz izvora stavlja se prethodno utvrđena kratica naslova izvora i brojka stranice. Usto, u navođenju rječničkih primjera, posebice kad je riječ o onima iz Belostenčeva rječnika, donose se i podatci vezani uz izvornu rječničku natuknicu (npr. uputnice na drugu natuknicu ili Belostenčeva naznaka o obilježju pripadnosti natuknice ne samo kajkavskim likovima), npr.

bliha f *pljuska, zaušnica*. B (s. v. alapa ... pljuska ... treska ... bliha s *naznakom da je dalm.*; bliha s *uputom na pljuska, pljuska s naznakom da je dalm.*). (1, 162)

2.3 O upisu leksikografske obradbe

Leksikografska obradba u prvim svescima odvijala se klasičnim upisom, autorski rukopisno obrađenim dijelovima i onima pisanim pisaćim strojem. Obradbu je poslije olakšala uporaba računala upisivanjem autorske obradbe u određeni računalni format teksta (najčešće *word*), što je znatno olakšalo i pripremu teksta za prijelom i tisak.

Od 2006. leksikografska obradba provodila se u cijelosti upisom u računalni program *softlex*, u koji je najprije unesena građa svih objavljenih svezaka *Rječnika*, a s jedanaestim sveskom nastavljena je u cijelosti obradba rječnika upisivanjem u program. Na taj je način obrađivaču omogućen pristup leksikografski obrađenom cijelom *Rječniku*, olakšana je preglednost cijeloga *Rječnika* kao i mogućnost leksičkoga povezivanja sinonimnih natuknica od prve do zadnje natuknice abecedarija te mogućnost pretraživanja u *Rječniku* prema različitim zadanim segmentima. Računalni je program promijenio i metodološki pristup ispisu rječničkih potvrda kao oprimjerenja pojedinih značenja: u prvim svescima tiskanoga *Rječnika* kajkavske rječničke potvrde leksičkih jedinica u funkciji kanonskih natuknica provedene su samo navođenjem latinske (ili hrvatske, ako je riječ o Belostenčevu hrvatsko-latinskom dijelu rječnika) natuknice tako da korisnik nije mogao ništa znati o kontekstu u kojem se pojavljuju primjeri natuknice, te je morao posezati za izvornim rječnicima. Početkom rada u navedenom programu uspisuje se u rječničke potvrde cijeli kontekst latinske (i hrvatske) natuknice izvornika u kojoj se pojavljuje kajkavska natuknica *Rječnika*. Takvo načelo upisa provodilo se kroz cijeli abecedarij *Rječnika*.

3 ZAKLJUČAK

Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika jedno je od temeljnih djela hrvatske povijesne leksikografije u odnosu na *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* (1880. – 1976.), kao i ostali hrvatski povijesni rječnici koji su u tijeku leksikografske izradbe.

Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika ima vrlo razrađenu leksikografsku obradbu, slojevit sustav sastavnica rječničkoga članka na razini potvrđenih morfoloških oblika te definicija potkrijepljenih brojnim rječničkim potvrdama i primjerima iz drugih književnih izvora, sveza i izričaja.

S obzirom na razine jezične analize izvor je fonoloških, usto slovopisnih i pravopisnih, etimoloških, morfoloških i tvorbenih, sintaktičkih, semantičkih i leksičkih jezičnih činjenica, a time i podloga istraživanjima kajkavskoga hrvatskoga književnog jezika i hrvatskoga jezika u cjelini.

Rezultati leksikografske obradbe omogućuju usporedbu sinkronijskoga i dijakronijskoga jezičnoga stanja, a time i propitivanje povijesnoga razvoja hrvatskoga jezika.

LITERATURA

- Finka 1965** = Božidar Finka, O povijesnom rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika, *Ljetopis JAZU* 70 (1965), 403–414.
Finka 1973a = Božidar Finka, O rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika, *Rasprave Instituta za jezik* 2 (1973), 193–202.
Finka 1973b = Božidar Finka, Upute za obrađivanje, *Rasprave Instituta za jezik* 2 (1973), 255–260.

- Finka 1984a** = Božidar Finka, O Popisu izvora za Kajkavski rječnik, *Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika 1*, sv. 1 (a – cenina), Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za jezik IFF, 1984, 11–12.
- Finka 1984b** = Božidar Finka, O Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika, *Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika 1*, sv. 1 (a – cenina), Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za jezik IFF, 1984, 7–10.
- Finka 1984c** = Božidar Finka, Opis obradbe i upute za služenje Rječnikom, *Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika 1*, sv. 1 (a – cenina), Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za jezik IFF, 1984, 49–56.
- Horvat 2016** = Martina Horvat, O sufiksanim izvedenicama u kajkavskome hrvatskom književnom jeziku, *Rasprave: časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 42.1 (2016), 193–209.
- Klinčić 2012a** = Ivana Klinčić, O prijedlozima u jezičnim priručnicima kajkavskoga književnog jezika, *Peti hrvatski slavistički kongres: zbornik radova s Međunarodnog znanstvenog skupa održanoga u Rijeci od 7. do 10. rujna 2010 1*, ur. Marija Turk – Ines Srdoč-Konestra, Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta, 2012, 127–135.
- Klinčić 2012b** = Ivana Klinčić, Tvorba riječi s brojevnim značenjem u hrvatskom kajkavskom književnom jeziku, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 38.2 (2012), 327–355.
- Klinčić – Rezo 2013** = Ivana Klinčić – Vladimira Rezo, Složeni glagolski predikat u hrvatskom kajkavskom književnom jeziku sa stajališta reda riječi, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 39.2 (2013), 475–495.
- Kuzmić – Pupek 2012** = Boris Kuzmić – Lidija Pupek, Dvojina u glagola u kajkavskome književnom jeziku 17. i 18. stoljeća, *Kaj* 45.4–5 (2012), 81–88.
- Kuzmić – Klinčić 2016** = Boris Kuzmić – Ivana Klinčić, Kongruentna (sročna) dvojina u kajkavskom književnom jeziku 16., 17. i 18. stoljeća, *Kaj* 49.1–2 (2016), 29–36.
- Novak – Štebih Golub 2016** = Kristian Novak – Barbara Štebih Golub, Značenja umanjena u kajkavskome hrvatskome književnom jeziku, *Fluminensia* 28.1 (2016), 57–68.
- Ramadanović – Virč 2013** = Ermina Ramadanović – Ines Virč, Redosljed nenaglašenih sintaktičkih jedinica u kajkavštini, *Rasprave: časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 39.2 (2013), 603–630.
- Reizer 1973** = Zora Reizer, Bibliografija izvora za Kajkavski rječnik abecednim redom kratica, *Rasprave Instituta za jezik 2* (1973), 203–254.
- Reizer 1984** = Zora Reizer, Popis izvora za Kajkavski rječnik (abecednim redom kratica), *Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika 1*, sv. 1 (a – cenina), Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za jezik IFF, 1984, 13–46.
- RHKJ 1984 – 2017** = *Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika 1–14* (a – sejanec), Zagreb: HAZU – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 1984–2017.
- Schubert 2016** = Bojana Schubert, Odnos gramatičke norme i jezične prakse u suton kajkavskoga književnog jezika, *Jezikoslovlje* 16.1 (2016), 47–67.
- Silić – Pranjković 2005** = Josip Silić – Ivo Pranjković, *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Zagreb: Školska knjiga, 2005.
- Stolac 2011** = Diana Stolac, Kajkavski hrvatski književni jezik u 16. stoljeću, *Povijest hrvatskoga jezika 2*, ur. Radoslav Katičić – Josip Lisac, Zagreb: Croatica, 2011, 189–227.
- Šojat 1970** = Antun Šojat, Pravopis stare kajkavske književnosti, *Filologija* 6 (1970), 265–282.
- Šojat 1973a** = Antun Šojat, Pojmovne kratice, *Rasprave Instituta za jezik 2* (1973), 264–266.
- Šojat 1973b** = Antun Šojat, Priručna literatura, *Rasprave Instituta za jezik 2* (1973), 261–263.
- Šojat 1982** = Antun Šojat, O nekim problemima transkripcije starih kajkavskih tekstova, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 6 (1982), 283–292.
- Šojat 1984** = Antun Šojat, Priručna literatura, *Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika 1*, sv. 1 (a – cenina), Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za jezik IFF, 1984, 57–59.
- Šojat 1992** = Antun Šojat, Latinsko-hrvatsko-njemačko-madžarski rječnik Franje Sušnika i Andrije Jambrešića, u: Andrija Jambrešić – Franjo Sušnik, *Lexicon Latinum*, Zagreb: Zavod za hrvatski jezik, 1992, III–XXVIII.

- Šojat 2009** = Antun Šojat, *Kratki navuk jezičnice horvatske: jezik stare kajkavske književnosti*, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2009.
- Štebih Golub 2012** = Barbara Štebih Golub, Imenice kojima se označuju osobe ženskoga spola u kajkavskome književnom jeziku, u: *Slowotwórstwo słowiańskie: system i tekst*, ur. Jerzy Sieroć, Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 2012, 43–53.
- Štebih Golub 2013** = Barbara Štebih Golub, Kajkavski hrvatski književni jezik u 17. i 18. stoljeću, u: *Povijest hrvatskoga jezika 3*, ur. Radoslav Katičić – Josip Lisac, Zagreb: Croatica, 2013, 221–263.
- Štebih Golub 2015a** = Barbara Štebih Golub, Kajkavski hrvatski književni jezik u 19. stoljeću, u: *Povijest hrvatskoga jezika 4*, ur. Josip Lisac – Ivo Pranjković – Marko Samardžija, Zagreb: Croatica, 2015, 113–159.
- Štebih Golub 2015b** = Barbara Štebih Golub, Umanjenje u kajkavskome književnom jeziku, u: *Manjšalnice v slavanskih jezikih: oblika in vloga*, ur. Irena Stramljič Breznik, Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, 2015 (Zora 113), 277–291.
- Štebih Golub 2016** = Barbara Štebih Golub, Jedan tip imeničkih složenica u kajkavskome književnom jeziku, *Slavia Centralis* 9.2 (2016), 5–22.
- Vajs Vinja 2011** = Nada Vajs Vinja, Novi pristup u obradbi Rječnika hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika, u: *Kajkavski u povijesnom i sadašnjem obzoru II: zbornik radova sa znanstvenih skupova Krapina 2007., 2008. i 2009. godine*, ur. Alojz Jembrih, Zabok: Hrvatska udruga Muži zagorskoga srca, 2011, 305–328.
- Vajs – Zečević 1994** = Nada Vajs – Vesna Zečević, Frazeologija u Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika, *Filologija* 22–23 (1994), 175–183.
- Vončina 1973** = Josip Vončina, Leksikografski rad Ivana Belostenca, u: Ivan Belostenec, *Gazophylacium seu Latino-Illyricorum II*, Zagreb: Liber – Mladost, 1973, III–XLIII.

POVZETEK

Metodologija slovaropisne obdelave Slovarja hrvaškega kajkavskega knjižnega jezika

V uvodu so predstavljene osnovne značilnosti Slovarja hrvaškega kajkavskega knjižnega jezika (*Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*) kot zgodovinskega slovarja hrvaškega jezika, ki temelji na natisnjenih in rokopisnih virih, zapisanih v kajkavskem knjižnem jeziku. Po kratkem pregledu sestave gesel sledi pregled uporabljene metodologije pri leksikografski analizi, ki prikazuje grafična in fonološka načela, uporabljena pri določanju vnosov s potrjenimi oblikoslovnimi obrazci in ponazarjalnimi primeri. Poudarjene so osnovne oblikoslovne značilnosti, in sicer v okviru slovnčnih kategorij, ki so značilne za določeno vrsto besed v hrvaškem kajkavskem knjižnem jeziku. Slovar je tudi vir podatkov o skladenjskih oznakah, značilnih za hrvaški kajkavski knjižni jezik. V okviru leksikografske analize je slovar izpostavljen tudi kot osnova za različne semantične raziskave.